

บทที่ 9

การจัดองค์การและการบริหารกิจกรรมนักเรียน

การที่โรงเรียนจะสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับนโยบายการจัดกิจกรรมนักเรียนและประสานสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักเรียนบรรลุจุดหมายที่วางไว้ได้นั้น ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนนอกจากจะต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในการจัดกิจกรรมนักเรียนแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในด้านการจัดองค์การและการบริหารกิจกรรมนักเรียนอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างต่อไปนี้

1. การวางแผนงานการจัดกิจกรรมนักเรียน
2. สายงานการบริหารกิจกรรมนักเรียน
3. ผู้บริหารกิจกรรมนักเรียน
4. การสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียน
5. การควบคุมการจัดกิจกรรมนักเรียน
6. การประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียน
7. ปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียน

จุดประสงค์

หลังจากศึกษาบทที่ 9 แล้วนักศึกษาสามารถ

1. บอกขั้นตอนของการวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนได้
2. ระบุสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงในการวางแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนได้
3. เมื่อกำหนดขนาดและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมนักเรียนให้ นักศึกษาสามารถเขียนแผนภูมิแสดงสายงานการบริหารกิจกรรมนักเรียนได้
4. อธิบายหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานกิจกรรมนักเรียนของบุคลากรต่อไปนี้ได้
 - 4.1 หัวหน้าสถานศึกษา
 - 4.2 หัวหน้าหมวดกิจกรรม
 - 4.3 อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน
5. ระบุคุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียนได้
6. บอกแนวทางที่ผู้บริหารโรงเรียนจะให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมนักเรียนได้
7. บอกสิ่งที่โรงเรียนจะต้องควบคุมดูแลในการจัดกิจกรรมนักเรียนได้
8. อธิบายการประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนในด้านต่อไปนี้ได้
 - 8.1 วัตถุประสงค์
 - 8.2 หลักการประเมินผล
 - 8.3 เกณฑ์การประเมินผล
 - 8.4 วิธีการประเมินผล
 - 8.5 ผู้ประเมินผล

8.6 ปัญหาการประเมินผล

9. สรุปปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนได้
10. เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารกิจกรรมนักเรียนได้

การจัดกิจกรรมนักเรียนจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับ
การวางแผนการจัดกิจกรรมนั้น ๆ ด้วย การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนจะ
เป็นการส่งเสริมความสนใจของนักเรียน เป็นการรวบรวมคน วัสดุ วิธีดำเนินการ
ความคิด ตลอดจนขอเท็จจริงเขาด้วยกัน การวางแผนจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์
สภาพของโรงเรียน ขอบข่ายของโครงการ ตลอดจนลักษณะตามธรรมชาติของเด็ก
และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนด้วย เพื่อให้การวางแผนงานกิจกรรม
นักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและประสิทธิภาพนั้น อยากรวบรวมการวางแผนงาน
กิจกรรมนักเรียนนั้น ควรมีขั้นตอนอย่างไร?

ขั้นตอนของกระบวนการวางแผนงานกิจกรรมนักเรียน ควรมี ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นแรกในการวางแผนงานเป็นการยอมรับรู้สภาพการณ์ที่ยังแก้ไขไม่ได้หรือว่า
ยังแก้ไขไม่ได้เพื่อรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 เป็นขั้นที่ต้องศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการรวบรวม
หลักฐานและข้อมูลต่าง ๆ ให้เพียงพอเพื่อทำให้เข้าใจธรรมชาติของปัญหาได้อย่างแจ่มแจ้ง

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทำ แผนงานให้สอดคล้องกับข้อมูลและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ได้มาว่า
ควรทำอย่างไร และจะต้องทำด้วยความรอบคอบและค่อยเป็นค่อยไปอย่ารีบร้อน

ขั้นที่ 4 เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างเรียบร้อยแล้ว พิจารณาคุณโทษเสียตัวตน และทุกคน
เห็นพ้องต้องกันแล้วจึงเขียนแผนงานการจัดกิจกรรมนักเรียนออกมา

ความสำเร็จของการจัดกิจกรรมนักเรียนย่อมต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง
ด้วยกัน อยากทราบว่าสิ่งที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงในการวางแผน
การจัดกิจกรรมนักเรียนมีอะไรบ้าง

สิ่งที่ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจะต้องคำนึงถึงในการวางแผนจัดกิจกรรมนักเรียนมีดังนี้

1. สถานที่ภายในสถานซึ่งจะใช้เป็นที่ปฏิบัติกิจกรรมของชุมชน
2. การวางตัวบุคคล ซึ่งได้แก่ การวางตัวบุคลากรให้เหมาะสมเพื่อดำเนินงาน

ต่อไป

3. ศึกษาหลักสูตรคู่มือการจัดกิจกรรมฉบับปัจจุบันที่สุดตามระดับการศึกษาแล้ว
กำหนดระเบียบข้อบังคับและโครงการของแต่ละกิจกรรมให้สอดคล้องกัน
4. วางแผนการจัดทางด้านการเงิน งบประมาณ รายได้ที่จะพึงได้รับตลอดจน
ค่าใช้จ่ายของชุมนุม หรือชมรมที่จัดขึ้น จะต้องวางแผนการควบคุมรายรับรายจ่ายในการจัดกิจกรรม
อย่างรอบคอบ
5. การจัดตารางเวลากิจกรรมเป็นองค์ประกอบอันหนึ่งที่นิยมจัดกัน คือ จัดให้มี
กิจกรรมขึ้นเมื่องานอื่น ๆ มิได้จัดทำขึ้นในเวลานั้น เพื่อป้องกันมิให้งานซ้อนกัน และควรจัดให้มีขึ้น
ตามเวลาปกติในเวลาเรียน
6. ปฏิทินกิจกรรมรวมหลักสูตร ควรจัดทำขึ้นเพื่อมิให้งานสับสน และให้ผู้เกี่ยวข้อง
กับกิจกรรมรู้อัตวล่วงหน้า

7. อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมก็เป็นสิ่งที่ควรได้รับการพิจารณาว่ามีพร้อมหรือยังหรือจะมีวิธีหามาช่วยจากวิธีใดบ้าง

8. การเราใจให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเป็นวิธีที่ดีที่โรงเรียนควรกระทำ คือ พยายามให้นักเรียนเข้าจัดงานของตนเอง นิเทศกันเอง และประเมินผลงานของตนเอง

9. สิ่งที่จะลืมไม่ได้ก็คือ การวางแผนที่จะจัดกิจกรรมอย่างไร จึงจะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

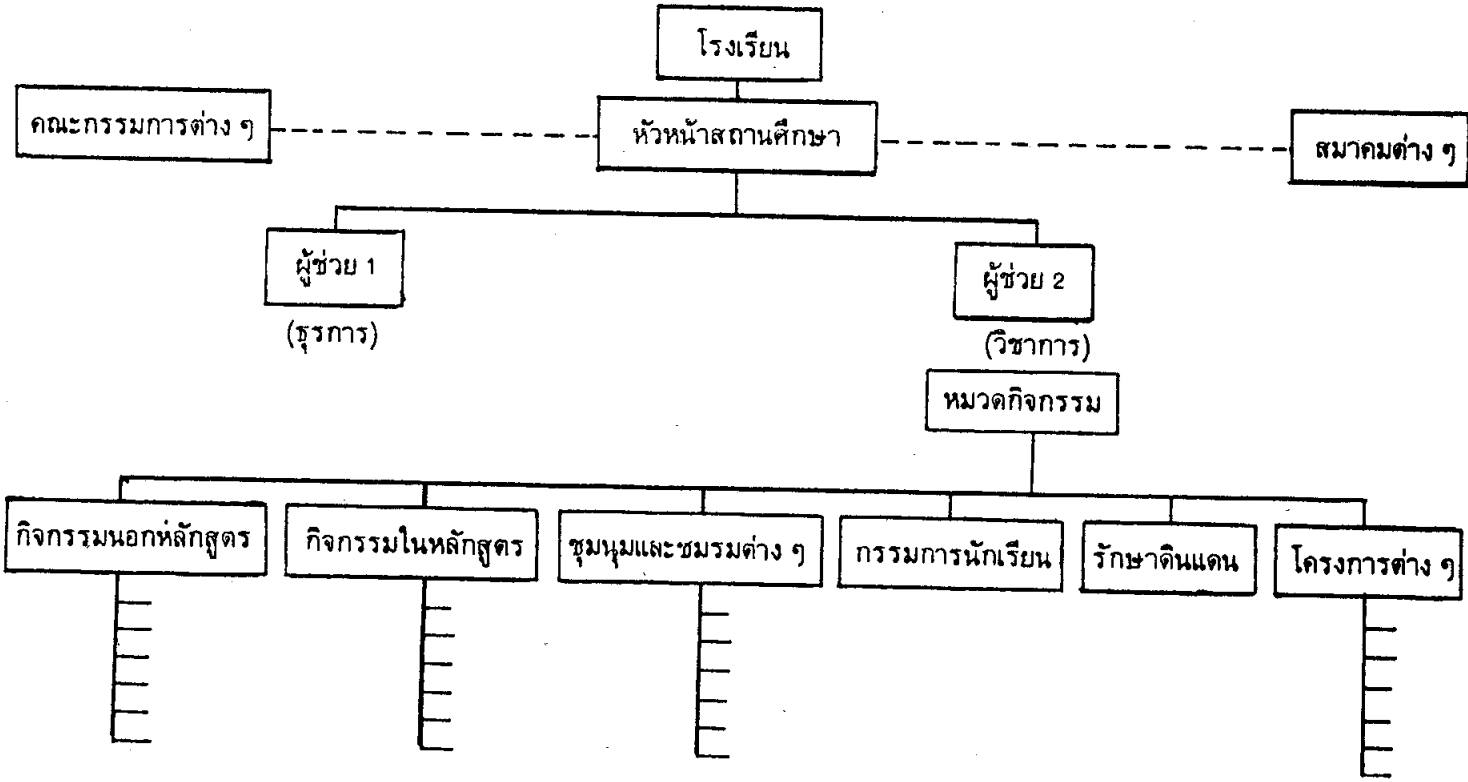
10. ในการวางแผนที่จะดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนชั้นใหม่ ควรจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อเป็นการประเมินผลคร่าว ๆ ว่ากิจกรรมที่จะจัดขึ้นนั้นจะได้รับความสนใจ และสร้างคุณประโยชน์ในด้านใดบ้าง

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนะสายงานบริหารกิจกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยยึดขนาดของโรงเรียนเป็นหลัก คือ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก และขนาดเล็กที่สุด อยากรวบรวมรายละเอียดของสายงานการบริหาร กิจกรรมนักเรียน ในโรงเรียนแต่ละขนาดเป็นอย่างไร ให้เขียนแผนภูมิแสดงให้ดูด้วย

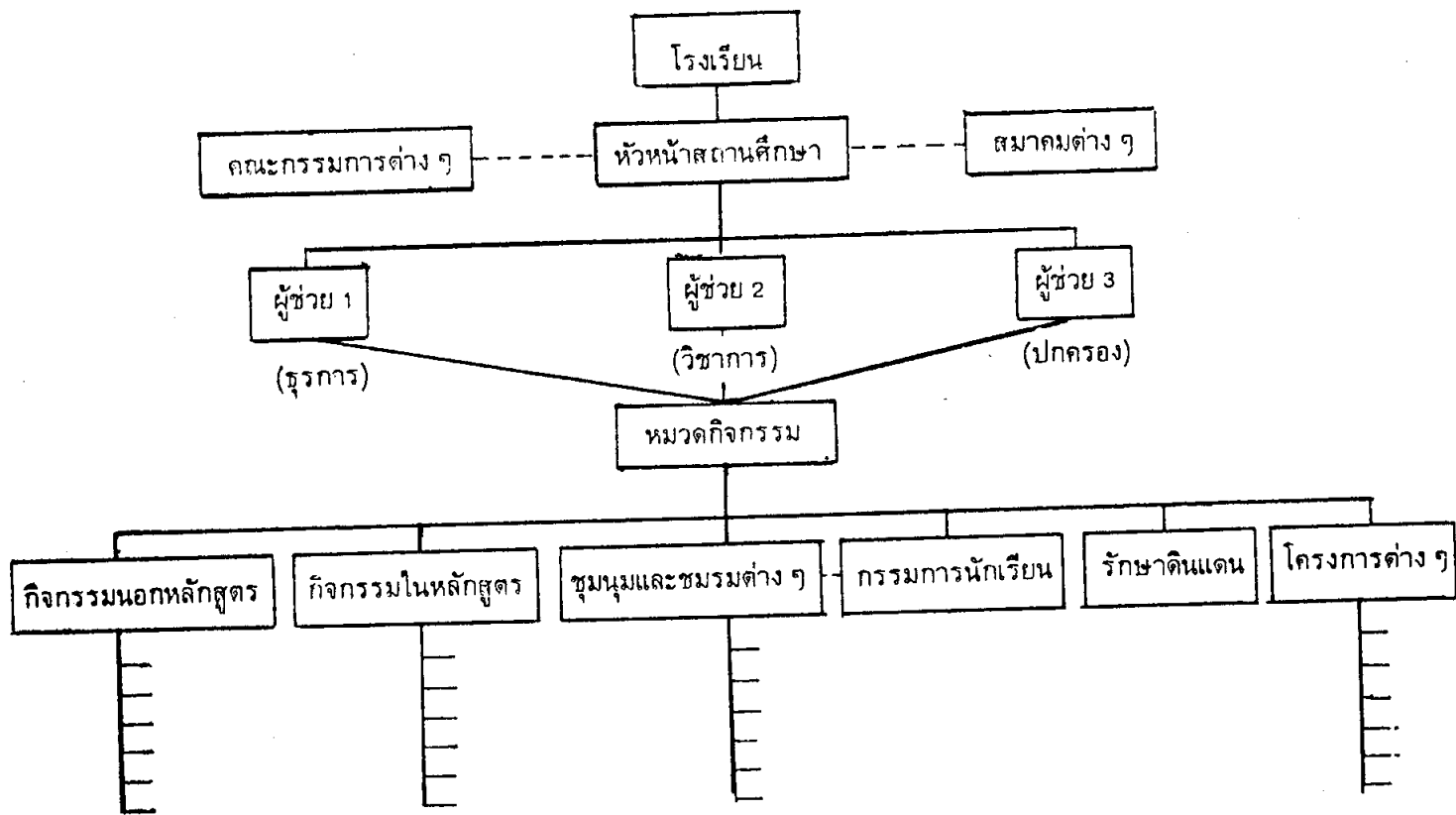
การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนนั้น โรงเรียนจะต้องเลือกปฏิบัติให้เหมาะสมกับขนาด และความพร้อมของแต่ละโรงเรียน การบริหารกิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่จะต้องเกี่ยวข้องกับประสานสัมพันธ์กับสายงานอื่น ๆ ดังนั้น จึงควรที่จะได้จัดแบ่งสายงานให้ชัดเจน เพื่อผู้ที่ปฏิบัติงานจะได้ทราบกระจ่างชัดว่าสายงานของตนมีแนวการปฏิบัติอย่างไร ขอบข่ายงานปฏิบัติกว้างขวางแค่ไหน ติดต่อประสานงานกับใคร เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เสนอแนะสายงานบริหารงานกิจกรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยยึดขนาดของโรงเรียนเป็นหลัก รายละเอียดของสายงานการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ของโรงเรียนแต่ละขนาด เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2526 : 106-109)

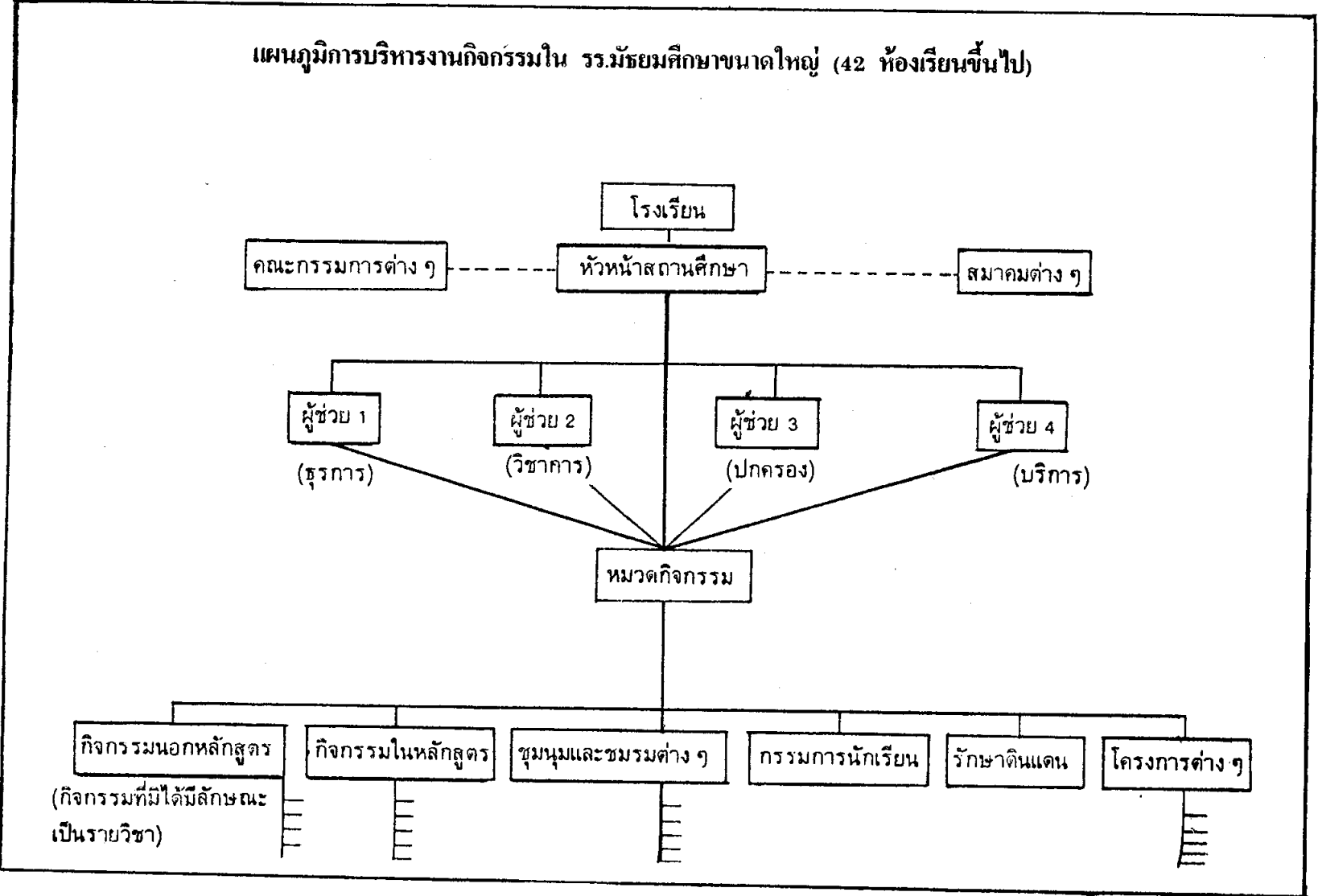
แผนภูมิงานบริหารการกิจกรรมใน รร.มัธยมศึกษาขนาดเล็ก (18-26 ห้องเรียน)

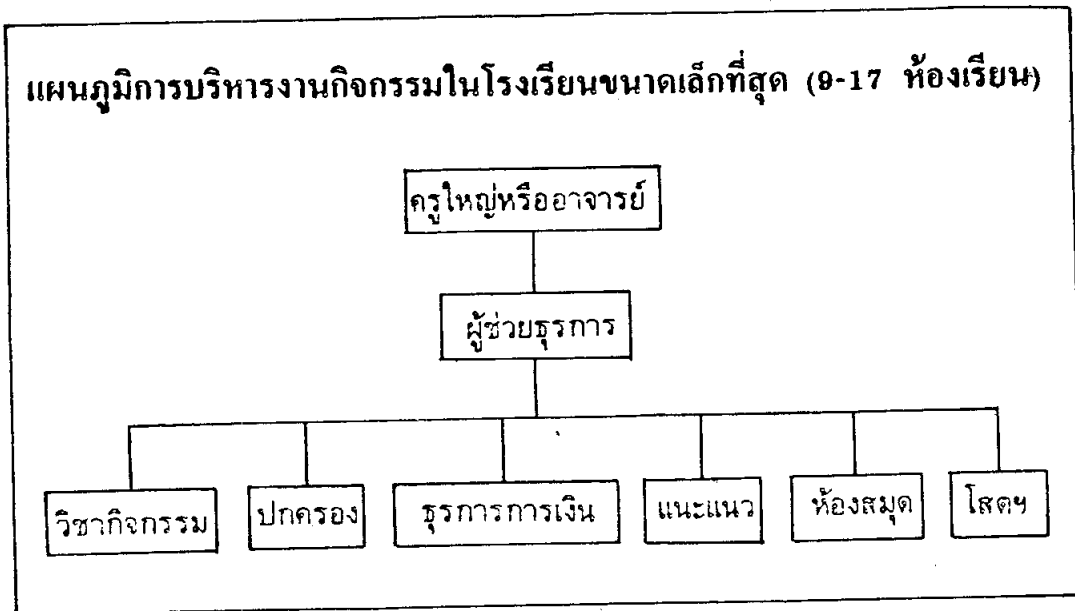

แผนภูมิการบริหารกิจกรรมใน รร.มัธยมศึกษาขนาดกลาง (27-41 ห้องเรียน)

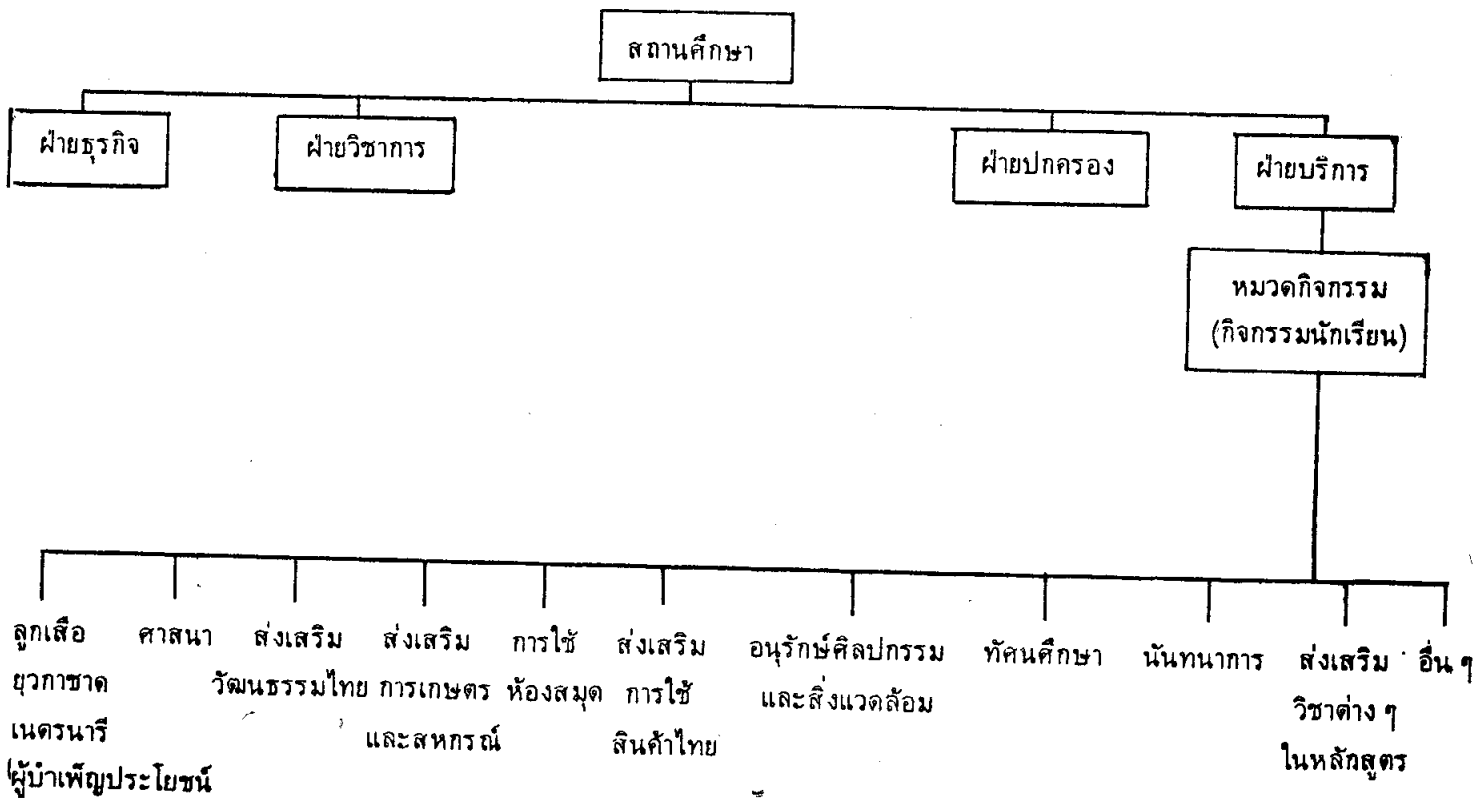
แผนภูมิการบริหารงานกิจกรรมใน วิทยาลัยศึกษานาดใหญ่ (42 ห้องเรียนขึ้นไป)

กองการมัธยมศึกษาเคยตั้งคณะกรรมการขึ้นวิเคราะห์งานของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ไว้ 4 ฝ่าย คือ วิชาการ ธุรการ ปกครอง และบริหาร คณะกรรมการมีความเห็นว่า งานกิจกรรมนักเรียนควรอยู่ในสายงานของฝ่ายบริหาร ทั้งนี้โดยพิจารณาตามลักษณะและปริมาณงานของแต่ละฝ่ายและได้เสนอแนะแผนภูมิการแบ่งส่วนงานของหมวดกิจกรรมไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 253)

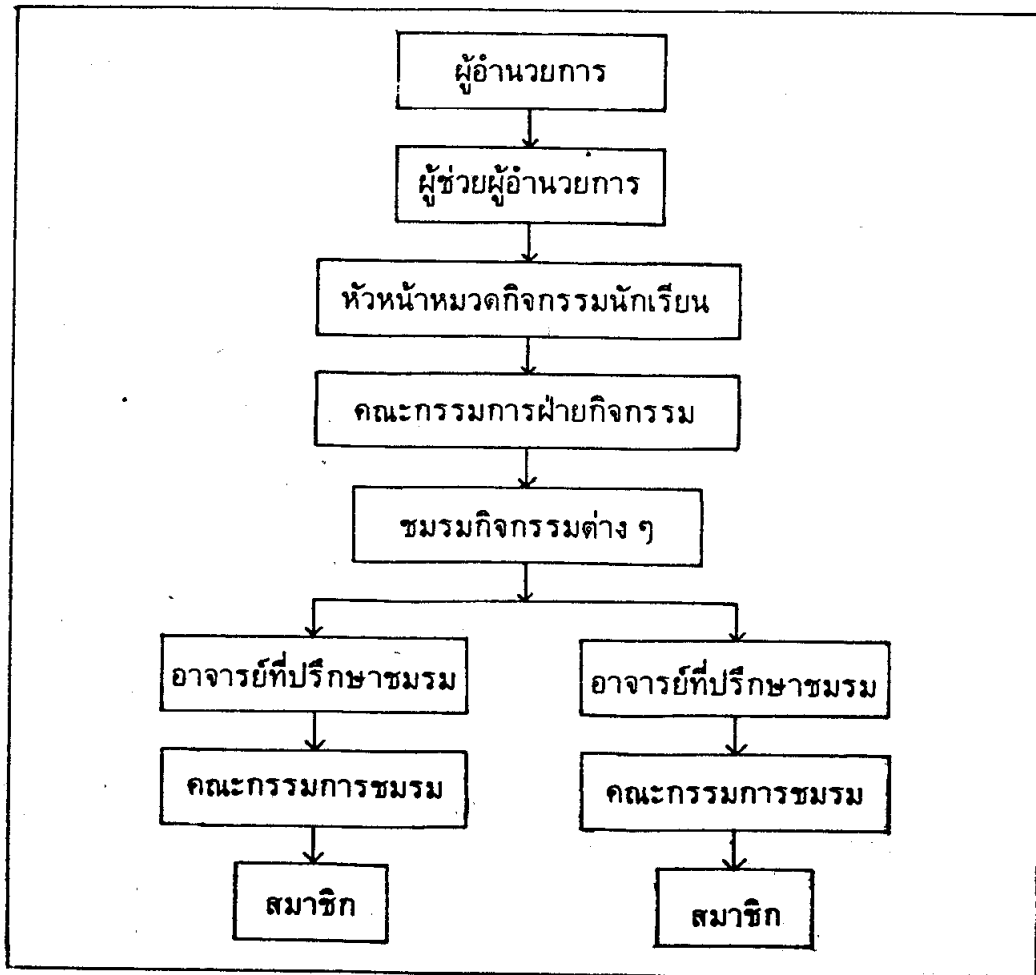
แผนภูมิการแบ่งส่วนงานของหมวดกิจกรรม

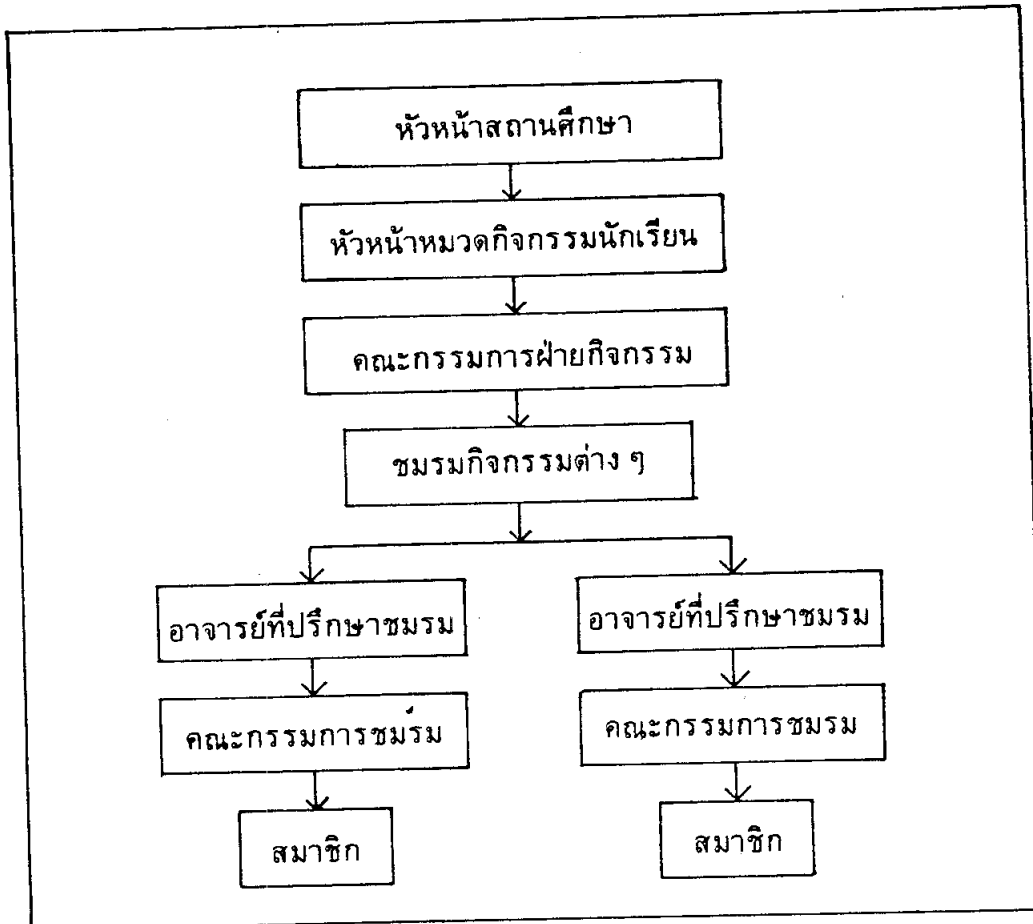
จากการเสนอแนะสายงานในการบริหารกิจกรรมนักเรียนตามที่ได้อธิบายมาแล้วนั้น
พอสรุปได้ว่าหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด ในการดำเนินงานด้านกิจกรรมนักเรียน
หากเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ หัวหน้าสถานศึกษาอาจมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่รอง ๆ ลงมาปฏิบัติแทน
ตนได้ อย่างไรก็ตามการกำหนดรายงานการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ นั้น
ควรจะมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เหมาะสมกับคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละโรงเรียน
 2. สายงานการบริหาร การบริหารต้องชัดเจนไม่ยุ่งยากซับซ้อนมากนัก
 3. แนวทางการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกงาน
กิจกรรมนักเรียนต้องระบุไว้อย่างชัดเจน
 4. กำหนดขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน
- ดังนั้นสายงานการบริหารกิจกรรมนักเรียนนี้อาจสรุปได้ดังนี้

1. สำหรับโรงเรียนขนาดใหญ่ ควรมีสายงานการบริหารกิจการนักเรียนดังนี้

2. สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก อาจไม่จำเป็นต้องมีผู้ช่วยฝ่ายกิจการนักเรียน ดังนั้น ควรมีสายงานการบริหารกิจกรรมนักเรียนดังนี้

การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ
ผู้บริหารกิจกรรมนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งผู้บริหารกิจกรรมนักเรียนประกอบด้วย
หัวหน้าสถานศึกษา หัวหน้าหมวดกิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม ครู อาจารย์
ผู้ปกครอง และนักเรียน อยากทราบวาทะการต่าง ๆ เหล่านี้ มีหน้าที่และความ
รับผิดชอบในงานกิจกรรมนักเรียนอย่างไรบ้าง

หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานศึกษา

หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในกิจการทุกอย่างของโรงเรียนในส่วนที่
เกี่ยวกับงานกิจกรรมนักเรียน หัวหน้าสถานศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ ดังนี้

(กระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 254)

1. กำหนดนโยบายของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมให้แน่ชัด
2. กำหนดระเบียบการจัดกิจกรรม
3. วางแผนงานกิจกรรมนักเรียนโดยรวบรวมข้อมูล และศึกษาสภาพความพร้อม
ของโรงเรียน ด้านบุคลากร สถานที่อุปกรณ์ งบประมาณ
4. ตัดสินใจเลือกเปิดกิจกรรมตามความพร้อม
5. รายงานการจัดกิจกรรมนักเรียนประเภทต่าง ๆ และการจัดชุมนุมต่าง ๆ
ในแต่ละภาคเรียนให้เจ้าสังกัดทราบ
6. สั่งยกเลิกหรือระงับกิจกรรม หรือชุมนุมต่าง ๆ ที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดปัญหาหรือ
ไม่เหมาะสมหรือมีการกระทำที่อาจนำมาซึ่งภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ
7. จัดระบบงานหรือรูปองค์การของสายบริหารงานกิจกรรม
8. กำหนดขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดกิจกรรมและครูกิจกรรม
ให้ชัดเจน

9. รวบรวมความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของทุกฝ่าย เพื่อประเมินผลการจัดกิจกรรม และนำไปสู่การปรับปรุงงานต่อไป

ในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนหัวหน้าสถานศึกษาคควรมีหลักการอย่างไร

หัวหน้าสถานศึกษาคควรมีหลักการต่อไปนี้ เป็นแนวทางในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน

1. ปรับปรุงแนวความคิดในการจัดการศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ และควรนำมาปฏิบัติได้
2. มีความเข้าใจวัตถุประสงค์และวิธีการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างถูกต้อง
3. ยอมรับว่าอาจารย์ที่ปรึกษาของการจัดกิจกรรม อาจจะมีศักยภาพยิ่งกว่าตนเอง
4. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง โดยให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ของการจัดกิจกรรม เช่น เป็นที่ปรึกษาในการจัดวิทยากรหรือแหล่งวิชาการของชุมนุม จัดหาเงินจัดสรรอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จัดเวลา สอนที่อื่น สวมควรให้ตลอดจนการคัดเลือกอาจารย์ที่ปรึกษา
5. มีความพร้อมในการร่วมเผชิญปัญหาอันอาจเกิดขึ้นและแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ญาณ
6. มีเอกสารหรือรายงานการติดตามผลของกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะนำมาใช้ อย่างทันท่วงที

หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดกิจกรรม

หัวหน้าหมวดกิจกรรมกับผู้ช่วยผู้บริหารเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ควรเลือกบุคคลที่เหมาะสมแก่งานนี้ โดยเฉพาะควร เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดีทำงานร่วมกับครูอาจารย์และผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เป็นที่เคารพนับถือของครูอาจารย์และผู้เรียน เป็นผู้ที่เต็มใจจะทำงาน มีความเสีย

สละต่องานในหน้าที่สามารถช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ครูอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมอื่นได้ รั
นโยบายของสถาบันในเรื่องกิจกรรมนักเรียนเป็นอย่างดี สามารถให้คำแนะนำ แนะนำแก่นักเรียน
ได้เป็นอย่างดี สามารถนิเทศครูอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมอื่น ๆ ได้ ดังนั้นบุคคลผู้นี้ จึงมีความสำคัญ
ที่จะต้องติดตอประสานงาน ครูอาจารย์ และนักเรียนตอผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งควรมีความรู้ทาง
จิตวิทยา ความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมนักเรียนเพื่อจะได้เป็นหลักในการดำเนินงานกิจกรรม
นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะหน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าหมวดกิจกรรม
ไว้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 254)

1. ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาในการจัดทำแผนงานและโครงการกิจกรรม
2. ร่วมกับครูที่ปรึกษากิจกรรมกำหนดคุณสมบัติของผู้จะเลือกเรียนกิจกรรมนั้น ๆ
3. ควบคุมดูแล เพื่อให้การดำเนินการกิจกรรมนักเรียนเป็นไปตามเป้าหมายและ
ระเบียบแบบแผนของทางราชการ
4. จัดทำโครงการงบประมาณรายจ่ายให้หมวดกิจกรรม
5. วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดกิจกรรม เพื่อหาแนวทางปรับปรุง
และแก้ไขปัญหานั้น ๆ
6. เป็นที่ปรึกษาของครูกิจกรรมในการดำเนินการจัดกิจกรรม
7. นิเทศการปฏิบัติงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์ของครูกิจกรรม
8. จัดหาอุปกรณ์สำหรับใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม
9. ติดตอประสานงานคานกิจกรรมกับข้าราชการครูทั้งในสถานศึกษาและนอกศึกษา
10. เสนอความเห็นต่อหัวหน้าสถานศึกษาในกรณีที่เห็นควรยกเลิกกิจกรรมบ้าง
11. ประเมินผลงานการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เสนอต่อหัวหน้าสถานศึกษาทุกปลาย
ภาคเรียน

หน้าที่และความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมนักเรียน เป็นผู้ที่มีความสำคัญมาก เพราะมีหน้าที่และภารกิจที่ใกล้ชิดกับนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจะช่วยให้การจัดกิจกรรมนักเรียนเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาควรจะได้มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ การเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาอาจได้มาจากผู้บริหารเป็นผู้แต่งตั้ง และอาจได้จากผู้เรียนเป็นผู้เลือกเองแต่ก็ต้องผ่านการพิจารณาอนุมัติจากผู้บริหารอีกทีหนึ่ง การพิจารณาเลือกอาจารย์ที่ปรึกษาผู้บริหารจะต้องมีเกณฑ์ในการพิจารณา ซึ่งอาจมีดังนี้ (วันอร์ มะทา 2523 : 12-13)

1. อาจารย์ผู้นั้นต้องมีความสามารถช่วยแนะแนวการจัดกิจกรรมนักเรียนได้อย่างดีเยี่ยม
2. ความรับผิดชอบในการร่วมมือจัดทำกิจกรรมจะช่วยทำให้อาจารย์ผู้นั้นมีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ในงานด้านนั้นเพิ่มพูนยิ่งขึ้น
3. อาจารย์ผู้นั้นมีความสนใจในเรื่องนั้นเป็นส่วนตัว จึงจะสามารถสร้างเสริมการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. อาจารย์ผู้นั้นมีความเข้าใจว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนจะสามารถช่วยพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนและพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้สมบูรณ์ทุกด้าน

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมควรมีคุณสมบัติอย่างไร

อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรม ควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ดังนี้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ 2520 : 142)

1. มีความรู้ และประสบการณ์ด้านกิจกรรมนักเรียน